

I. Kitēb-i jālwā (Das Buch der Offenbarung).

کتاب آشوب

کتاب آشوب

ای که در آن کتاب آشوب
کتاب آشوب است که در آن
کتاب آشوب است که در آن

Fig. 1. Livre de la Révélation. — Yezidi.

۷۷۸
۸

- 28 նա , ժր հրտիրէ մէսէլարէ հին պրպրն ,
 քօ չաղէ չրգրէ ուէ նորմ արպրն , ո.
 պարկէ ուէ արպրչրու փրն , հուն զանրն
- 29 քօ համկին նէգիրտ , Ռարսա ժի չաղէ հուն
 պրպրնրն տվ գրչիմ դտուրմին , գանրպրն
- 30 քօ նէգիրտ լը պար ստարիա , Լասիմ ժը
 ուտտտ արպէմըմ , քօ ուէ տվ ճիլ նտպ-
 հուրտ , հտթթա քօ տվ համու գրչիմ նու-
- 31 պրն , Ազման ու տշա ուէ պրպրնուրն , լա-
 րին խտպտրէտ մրն ուէ դտիմ նտպհուրն :
- 32 Լարին ժը սոյ ուէ բօմէ ու սո'աթի,
 քտտար նըզանտ , նտ մըլեարտիմէ նա-
 վա ազմանա ու նտ Բուա , լէ թտնէ
- 33 Պալ , Հայ ժը լսօ հտպն , հըշեար պրստր-
 նրն ու նըմէժ պըրրն , չրմարօ հուն նր-
- 34 զանրն ուտիթ քո'նկէտ . Չաուա քօ մո-
 բըլտրի տըչտ զուրպտթէ մալա լսօ ար-
 հէլտ , ու խըն սըտտ զուլամէ լսօ , չու մը
 հտր կտրխտտ իշէ ուի , ու դտուիթի լը
 ստրկտնիանն արքտ քօ հըշեար պրմինտ ,
- 35 նտխօ հըշեար պրտտրնրն , չրմարօ հուն
 նըզանրն լսօյիէ մալէ քտնկէ դէ . էվարէ ,
 կա նիսլէ շտլէ , կա ախրպանկտանա ու
- 36 կա սըպտնէ . նտպտ քօ մընրչրէվտ պէ
- 37 ու ուտ տր լտտուտտ պրպրնտ , Ռ . չի քօ

Fig. 3. Évangile en caractères arméniens.

гэлне к'урда чадьре хва нодыртыв. Эскар р'оже пикни-
да падьчу, р'ыһ'ат дыбу. Чар р'ожа шунда ише шөве эс-
каре урьс һ'ыцуми ешоре Р'оме у эскаре ми кыр. Бу
гьрминийа т'она, т'эдр-т'эдр т'она, хьрминийа нулемйота;
эв пәвал, ч'на у бәст т'он һ'ыцдан. Нала-нала бьриндари
бу, чижинийа қ'омандари бу, һ'өкбм дьыр, вәки эскар
пешла һар'а.

Алайа ма гәрәке бьцума пышта эскаре Р'оме же бьж-
танда. Мә хва дьләзинд, вәки бьц дини һ'өкбме сәрәк р.
е к'о готыбу.

— вәки һ'и ве нәке пәқәлшыа, әле қ'омандари т'ә-
ви сәр қ'ольке дәрхьм.

Әм пәваләкә эсар'и дьчун, вәки кәсәк ма пәбйна
Әв шәр'е мын бәр ч'ә'ве хва дит, эв р'ожа пепна э'ф
тәрсяам: у мын хвәр'а дьгәт.

Гәло, чьма эв һатьма иш шәр'и, чи мын, чи шәр'?

Ми чихи һәрдө хушке мын у гьрие мән к'әтә бира
мын. Нәспе эв ле сйар дьбум, һәспәки қазахайи бьльнд бу,
эзи һәла һе шаһьл бум, мын п'ук һәсп пәдьқәфьлинд, шәр-
на һәспе эв дьбьрьм, чьнара һәсе дькьрьм, эьраве мын дьқә-
тийа...

Ле д'о р'ож дәрбад бу, эв һиш бум, қ'ә хәма мын ишбу
Мын хва пешиа қазахи һ'ыцум дькьр, дьчум. Әм к'о һ'әвәки
к'әтәна мын эскаре Р'оме, шәрәке бу шәр'е дәстәшура
(атака), мын жи пуре хва к'ьшанд, хва дьрежи ван кыр.

Әм һе дьчун к'урайа пышта эскаре Р'оме... Ә'иш
ве р'әла қәзйлакә мәми сәре мын дәстә.

Ә'в р'йа к'о әм гәда дьчун, мын пашкьр, хәлифим
чымк'о к'очәра эв ханьдьм, р'әка дьне ишпани мын дит.
Әва ч'йана лозане к'брдә буи, һ'әлар ишйа, р'йа к'әна.
к'әна пез у дөвәр те һәбу, мәрьве пәбәләд бу карьбу р'е
шашкьра, бьхалышя.

Пәй ве хә пәфандькә қ'омандари-сәркәре алайа ма
ьан и'бара хва мын пәданиш. Вапа г'әре, мын қәстапа әв
ханаьрәд, эв дь қ'бнәкә гьрәсетьм, дөвәр ишпәта хва д'о

Fig. 4. Caractères cyrilliques d'Arménie.

میری بیزم باش من به بن وفتل بکن ایجاری او معددی نکرارا کولویی
 دهنه حضورا میر عزدین ایجاری میر ژ کولویی قله بیرسبار دکنن کورو چه
 دبیزی ایجاری کلو دبیزینن کو میر اصح نو دی من بکوژی میر دبیزینن
 کو نو دی البته بییی کوشتن چاره فنه ایجاری کلو دبیزینن کو میر
 معلومی ته به بنن کواغه نیزوکی چل سالانه کو من خدمت دکرو افا غسل
 ودستبیرا نه من نای هرجه قدری کو افا غسل دستبیری من زبوی نه
 اینابه معاز الله بری من میونیه نیما وی آفی وزبوی نه باش اینابه
 اقه از دبیزمه ته هرجه غسل ودستبیر ونیزید کو نه حتی نها کری نه او
 هوژی دابین ودینی نه دای بطلان تو اتان نیزید چل سالان فضا بکه
 وقع بزانه کو از دژمنی دینی نه بومه لکو مایی کو دژمنی جانی نه ومن
 فضا کوشتن زی فنه معلومی ته زی بیتن کو من اقه اهانتا چل سالان
 دکل ته کری به من نو ژ خدی میران روروش کری به از ژی نیسه قتل
 کرین غم فنه ایجاری میر عزدین قوی زبده نی ته فضبی وبغو رادینن
 کولویی دفته بر خاپران و دکوژنین وبغو ژی زبوی فی خیرا هانی کو
 کولویی چل سالان ومانی اهانت وخیانت کری به قوی زبده ملول
 وحنون دبتن کو افی قلهیی منده نیزید من دابه فسادی از دی چوای
 بکم ایجاری ملان کونیه میر عزدین کو زبوی کفارنا فی شولی بمحرمه
 مدرسه یکن بنا بکه دبتن کو خدی تعالی ته عفو بکنن وکناهد ته به بخشتن
 ایجاری فی الواقع اوی میر عزدینن خاصه زبوی فی شولی مدرسه یکن
 بنا کری به و او فایید کللی لی وقف کری نه و حالاً نها ژی او مدرسه هیه

Fig. 5. Transcription arabe ancienne.

۵ کابرا به کی شازری هه و « نهجه حوجه » باں یئو اهورن . جوه خرمن
 مهجو پاشا ونی : « پاشا فسکه زه و به کئی کئی چه مه کئی ، « ده این مه
 یئو بده نه یکم وه نیر که کاهو ، ناله کویسان تینه وه گشتی قهف نه کیشی ،
 بائیر خومان نه وررین وه سه رگورانه سن مه زه کانا . بو جلی کاهو رگوروی
 نیزی سردگی باوکیان ده نیری ا » مه جو پاشاش نه وه رموی : نهجه نه و
 زه و به کاهوی تیا نابن اهوره جین به که آنک دبت ؟
 نهجهش نه لنی : « پاشا ا من کوریک و تو کوریک وه فهوره کئی
 چه مه پاشا نه وه ندهی کروت بو نیرم له لونی ماو کازینه وه ، کاهوی وائیری نیرک
 وایست له خهوا نه دپوی ! » پاشا دست نه کابه یسکه نین وئیر هیج تالی .
 ۵ علی خانی نه رگورانی له به غدا نه چینه چیشته خانه به ک ، له گهل
 چینه کانا زه بیتونیشی به جبه نالیکه وه بو دانه نین . به چه تالی دبت و بزهی
 زه بتون ، همرچه ند چه ناله کئی بو دانه هیئته وه زه بتون وه کور به چه
 کوروشک له زبیرا را نه کاهو به و تا وه داخل نه یینه وه و بهرنا کورئی ا .
 شا گردی چیشته خانه که جاری لهم به زمه نه یئو هه دبت و چه ناله کئی لی وه
 نه گریه به کور خار نارقهی دهنکه زه بتونی ا کاهو زه بتون نه یئو به سه
 چه ناله وه نه بیدا به دست علی خانه وه نه لی فهرو .
 علی خانیش نه لنی : « کوروه باو حیز ! نه گهر من شه کتم نه له کرد
 بانو ناروا به تیا به و بشگر تیا به ، ئیر ترور فیزی جی نه کئی ۱۲ . »

۵ ۵ ۵

۵ کابرا به کی ریبوار ری که ونه لای باخیشکی هه نغیرو دلی لی جو ،
 لایداو دهستی کرد به هه نغیر خواردن . زوری یئو نه جو پیر بئیسکی له ولاره
 لی پیدا بو دهستی کرد به جئو یئو دانی ، که نه وه هه نغیره بو نه خوی ؟
 کوروه هیج دهنگی نه کردو هه ر خه ریکسی هه هه نغیر خواردن خوی بو .
 پیر بئین یئو لی هه لیرزی . کوروه ئیر خوی یئو را گیر نه کرا ونی :

Fig. 6. Transcription arabe moderne.

- jeri hatgê çkeria
 şad u-peşî suvar zeyva hatia
 rābū şad u-peşî kulav demudua.
 şad u-peşî balgi zera amia,
 5 şad u-peşî qalme zera dagirtua,
 gumgūma qalve zera kыланда,
 şad u-peşî finjane qalve vāhyatua,
 şad u-peşî sūng zehāspe vāna gutatua
 şad u-peşî jehōr zera amia,
 10 dah paz zera şar¹⁾ zakerua,
 şava-lu hvātua
 ve şavē nevistua,
 ditrā rōzē dah paz zera şar¹⁾ zakerua.
 vē rōzē rōza-hya qalāndia.
 15 āhje hāfī rōzā -imāla āhmāde şūng rānīstua
 rōzā hāstē rābūn kāre-hya kerua,
 hār-eg rābū hāspē-hya mahās keria,
 pāse mahāsce galvāşin keria,
 pāse galvāşine timār keria,
 20 zīn l-şyr piştē dānua.
 rābūn çakē-hya hēlānua,
 şir -ipīstā-hya sedāndua,
 rābūn hār-şad u-peşî suvar lūna,
 rūme-hya bēdāstē-hya girtua,
 25 zekōnē šarabi dārkatua.
 -ipīstā māla (şarš u-tālāne āhmāde şūng lēlatua²⁾),
 şirš u-tālānē āhmāde şūng vābūria.
 vē rōzē hatā vāre āzōtia,
 vē şavē rānīstua.
 30 ditrā rōzē sūbahi āzōtūna,
 hatā evārt cōina,
 vē rōzē dīza āzōtūna,

¹⁾ *Mer.* şar (şhar). *Est d'ivo s. durch Einwirkung des folgenden z in š übergegangen?* — ²⁾ *so später mit U.: «jatabulum, trichon sic vor sich!» Uxpr. volkna so nach unten p. 206. Z. 3.*

Sul 13 KURDISH DIALECT STUDIES

23. La pās baxērātīn ū hurmat lēy pirsī, 'yā šēx, azāni pāsī bō ēi Jonāb'tī hēnāwata ēra?' wutī, 'na wallā, ay wazīr.' wutī, 'bō awa hēnāwātī ka gulēk la bāx'tāya, pēškašī kufay bīkay.' wutī, 'ay wazīr, kiē bē, kiēi min bē, hazāri wakī kiēi min la qurbāni kuē bē.' ka amay bist kuē das-ba-jē ha' stā la jégāy xōy, dasti šēxul'arabi māē kird.

24. Har aw daqīqa bāwki kiē, wakū šēxul'arab bē, bū ha wakili, ba wakili kiē, kiēi la kuē māra kird. šak'rāwqōn xwārdawa, ašyāy bükēniyān bō hāzir kird, hamūyān bō pēčāyawa, bāryān kird bōy, hāziriyān kird. farmūy, 'yā šēx, imfō ēwāršamma, fōzi ēwāršamma ēyn bō bük.' wutī, 'zōr mubāraka.' du'axwāzīr lē xwāstin. šēxul'arab garāyawa bō māli xōyān, kuēš la māli māyawa.

25. Šēxul'arab bī bigayēninawa māli xōyān, kuē lēra dā nīšē. šēxul'arab garāyawa bō mālawā. ka niziki māli xōyān bū am ēwār kufay ka la mālawā nahātīn lagali ba šimšērawā palāmāri bāwkyān, dā, wutyān, 'bāba, 'ajabā tō ama ēia hēnāw'ta lagal xō, am hamū štūmaka jwāna, am hamū āltūna?' wutī, 'wallāhī, kuēi xōm, xuškakatānim dāwa ba kuēi pāsāy am mamlakata 'azīma.'

26. Wutī, 'bāba gyān, ēma xuškī xōmān zāyī' nākayn, ba kuēa pāsāy nādāyn [nāyayn]. šēxul'arab wutī, 'ay kuēi xōm, tāza kārēka w k'rāwa, la dasmān dar ēū, š'taka abē ba 'ayba agar naydayn.' wutī, 'bāba gyān, ēma xuškī xōmān nādāyn, tō kayfi xōta. imfō, imšaw sēšamma w—' wutī, 'ēma bār akayn, lē aqāyn, afōyn. pāsā ēawī dar ē [ya]! bū aw āzāya hē ha dwāy kiēā, biybā.'

27. Kuē, šā ismō'īl, fōzi sēšamma ēūa xizmatī bāwki, wutī, 'bāba gyān, amawē imfō karēk la dasgīrānim biqāni, hālāli xōma. ašim, ēaw'm pē akawē w agafēma dwāwa.' wutī, 'bišō, xwā āgāqāri bē.' ka lēy_dā, fōi kuē—wā kuē afwā—ēnq muddatēk ha sarā sōfē w ka kuē tamāšāy kird, la šonī dasgīrāni arzēki faq-ū-taqa, hiē makānēki bō nia w hiē šonēki bō nia, ēūl ū hōl kas nāzānē bō ko ēūn ū bō-ko naēūn.

28. Kuē marāqi kird, zōr xafati xwārd. ka tamāšāy kird, la nāw

Rhêt piyshan eden taku diywexan;
Iytir diwane w mer-beba y miywan.

Deste y xizmetkar, liyshengdan lenil,
Be chefte w mishkiy, seru teple zil,

Des leser xencêr, chawe rhê y firman;
Chi ho serbrhiyn, chi ho nun danan!

Hech kesê taze b'êl e diywexan,
Kirnuwshêk eka, be ser danewan.

Germe diywan y shewy, begzade,
Têkelhu pêkelb babet w made.

—5—

MELA Y DÊ LE DIYWEXAN.

MELA Y DIYWAN

Lejêr mêzera, mela y nishtawe,
Rhiyshy ho sersing pirju bilbawe.

Qiyafet perhpawt wek kêb y kou,
Zimany shiyriyn, seru chawy mon.

Baz y rholiy chesh, be shyir u edeb;
Belham shêwe y zuw y Ecem u Areb.

Bo miywan bibê maye y tesella,
Le korb y shewa, melaye w mela.

To w mela w shyir u felsefe y Islam,
Gîo rhagirtin y tawlaw y ewam,

Bê ziyad u kem, d'ênêt e pêshchaw,
Serine y kôran le name y nuwsraw.

Ke diywan cholh huw, chuyt enaw edga,
Des ekeyt emil xew y pashrhêga.

Fig. 9. Transcription latine de Welbi.

tot: à

z gi-
bnyl
urgln
lèyoll

i de,

Liber Tevna Mehfürê

Rindê û Zizê ~~xwehên~~ hev û ji bavê xwe sêwl bûn.

Bavê wan Bengî axa, digel brayê wan ê mezin Zinar û bi çend pismamên xwe ve di wextê Şêx Seidê rehmetî, di şerê biserxwebûna Kurdistanê de ji bona welat û miletê xwe, di meydana rûmetê de, ketî bû.

Rindê sêzdeh û Zizê panzdeh salî bû. Brayê wan ê kiçik Gefo hêj nû ketî bû nehan.

Şerê biserxwebûnê jî heşt mehan bêtir ajolî bû. Eskerê kurdan bi ser Diyarbekrê de girti bûn, ketî bûn nav Xarpêtê û bajarên Kurdistanê ên din.

Ji ber ko tifaqa wan ne yek bû, mirovên wan ên xwenda ko bikarin havên serxwerabûnê bigerinin kêr bûn, û jî hêleke din jî di çend deran de bêbextî li eskerê kurdan hati bû kirin; serxwerabûn ne çê serî û tirkan jî nû ve Kurdistanê bakur vegirtin. Serek, Şêx û mezinên kurdan bi dar ve kirin, jin û zarowên wan, bi hezaran kuştin, malên wan zextî kirin.

Di vê navê de mal û gundê Bengî axa jî talan kirin û jin û zarowên wî birçî û lazî bigirtin.

Xelkê mala Bengî axa êdî nikaribûn di cihê xwe, di gundê pêştyên xwe de bi malên.

Dêya wan, jinikeke jêhatî, zarowên xwe da bû hev û guhasti bû bajarekî kiçik, li cihêkî welê ko tukeyî ew nas ne dikirin.

Dê jî sibê heta êvarê di mala xelkê de